

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№6(6)

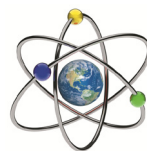
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 374 sahifa,
22-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

“Kitobxonlar klubi” modelining ingliz tili to‘garak mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning kognitiv kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	10
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	
Bo‘lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatida suggestiv yondashuvning o‘rni	14
Arolov Davronjon Davlataliyevich	
Akmeologik yondashuv asosida maktabgacha ta‘lim direktor o‘rinbosarlarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	19
Asatullayeva Sitora Dilmurod qizi	
Hozirgi o‘zbek tilida neologizmlarning tarixi va bugungi kun taraqqiyoti.....	22
Bektosheva Mehinbonu Abdumalik qizi	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotlari bolalarida jamoada ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	26
Djurayeva Dilfuza Nuriddin qizi	
Korpus lingvistikasi vositalari yordamida bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining til tahlili ko‘nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	30
Eshonqulova Sarvinoz Yashinovna	
Talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun‘iy intellektning o‘rni va ahamiyati.....	35
Hojiyeva Nasiba Bahodirovna	
Logopedik mashg‘ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish moduliga oid mustaqil ta‘lim topshiriqlarini integrativ modellashtirishning innovatsion texnologiyalari.....	39
Ibroximova O‘g‘iloy Inomjon qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida ortiqcha vaznli bolalarga differensial yondashuvning ahamiyati	43
Yuldashev Bobirjon Noibjon o‘g‘li	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotida xalq og‘zaki ijodi vositasida bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishning ahamiyati.....	48
Muradxanova Munisaxon Ikrom qizi	
Bo‘lajak psixologlarda altruistik xulq motivlarini rivojlantirishning psixologik imkoniyatlari	54
Nusratova Mexriniso Baxshilloevna	
Inklyuziv ta‘lim tushunchasi va uning zamonaviy pedagogik paradigmalar tizimidagi o‘rni.....	59
Pulatova Dilfuza Azamkulovna	
Magistrlarda “Imposter sindromi”ni yengish orqali kreativ salohiyatni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari.....	66
Qayumov Baxtiyor Zokirjon o‘g‘li	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutqining fonematik rivojlanishi	70
Qurbonova Sevara Suyunovna	
Mikrobiologiya ta‘limida individual pedagogik texnologiyalarni joriy etish mexanizmlari	74
Raxmatov Oxunjon Soibjonovich	
“Estetik tarbiya”, “kreativ kompetensiya”, “estetik tarbiya mexanizmlari” tushunchalarining konseptual asoslari.....	79
Saidova Feruza Akramovna	
Zamonaviy ta‘lim jarayonida neyropedagogika yordamida nutqiy ko‘nikmalarni rivojlantirish.....	84
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
“So‘nggi jadid” Begali Qosimovning ilmiy-pedagogik merosi.....	88
Toxirova Dilshoda Inom qizi	
Ona tili darslarida o‘qib tushunish ko‘nikmasini rivojlantiruvchi mashq va topshiriqlar ustida ishlash	92
Turg‘unova Nilufar Muxiddin qizi	
Ingliz, golland va o‘zbek tillaridagi frazeologizmlarning lingvostatistik xususiyatlari.....	96
Xaydarova Go‘zalxon	

Maktabgacha yoshdagi bolalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishda yumshoq ko'nikmalarning ahamiyati.....	101
<i>Xolmatova Dilshoda Sherali qizi</i>	
Farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari	105
<i>Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna</i>	
Yoshlarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali sotsial manipulyativ ta'sirlarga psixologik barqarorlikni shakllantirish.....	109
<i>Qosimova Sarvinoz Baxtiyorovna</i>	
O'quvchilarda modellashtirish ko'nikmalarini shakllantirishga ko'maklashadigan faoliyat usullari	114
<i>Abdurazzaqov O'ktam Abduqayumovich</i>	
Dizartriya shakllarining klinik-patogenetik tahlili va differensial diagnostikasi	120
<i>Axmedova V. T.</i>	
Boshlang'ich sinflarda fanlararo yondashuvga asoslangan integrativ topshiriqlar ishlab chiqishning uslubiy asoslari.....	127
<i>Elmurodova Inoyat Abdumutalibovna</i>	
Deviant xulq-atvorli o'smirlar ijtimoiylashuvining psixologik determinantlari.....	132
<i>Elov Ziyodullo Sattorovich</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida talabalar o'quv natijalarini baholashning pedagogik modeli.....	138
<i>Ernazarov Mirzohid Yo'ldosh o'g'li</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini raqamli texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi	145
<i>Mamadaliyeva Zarina Raxmat qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv tilshunoslikni joriy etish masalalar	150
<i>Mamatova Gulshan Amankulovna</i>	
Doston musiqiy merosini o'rganishni uslubiy takomillashtirish mazmuni.....	153
<i>Qo'shayev Ilhom Axtamovich, Nasirova Sevinch Ismatovna</i>	
"Elektr yoritish" fanida mustaqil ta'limning zamonaviy shakllari.....	157
<i>Nasretdinova Feruza Nabiyeвна</i>	
Maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarda sog'lom turmush tarzi madaniyatini shakllantirish	162
<i>Nazarova Dildora Asatovna, Kuchkorova Robiya Shuxrat qizi</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	167
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
A Methodological Model for Developing Pedagogical Reflection in Pre-Service EFL Teachers.....	172
<i>Rahimberdiyeva Maftuna Rakhimberdi kizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda sog'lom turmush tarzining kasbiy kompetentlikka ta'siri	177
<i>Raximova Saboxat Qaxramon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda interaktiv texnologiyalar va faol ta'lim metodlarining samaradorligi	182
<i>Safarova Nigora Nasilloevna</i>	
Maktabgacha ta'lim jarayonida interfaol usullarning mazmuni, turlari va funksional ahamiyati.....	190
<i>Safarova Soliha Ilhomovna</i>	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati... 196	
<i>Saotmuratova Zebo Yuldash qizi</i>	
Musiqqa ta'limida interfaol metodlardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari.....	200
<i>Saparov Raxim Muratbayevich</i>	
Maktabgacha yoshdagi tarbiyalanuvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish ijtimoiy zarurat sifatida.....	204
<i>Xolmatova Yodgoroy Baxtiyorjon qizi</i>	
Energetika fanlarini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik afzalliklari.....	208
<i>Zoxidov Iqboljon Zokirjonovich</i>	
Методическая модель контекстуального обучения в формировании лингвокультурной компетенции при обучении русскому языку в национальных группах	213
<i>Рустамова Ферузaxon Махмуджановна</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Integrating Artificial Intelligence into EFL Academic Writing Instruction: Opportunities, Challenges, and Pedagogical Implications..... 218 Allamurodov Elyor Tursun ugli	218
	Sahna nutqida adabiy tur va janrlarning metodik talqini..... 223 Dilrabo Jumanova	223
	Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim ekotizimi: imkoniyatlar va xavflar 227 Oqil Ochilov Lutfullo o'g'li	227
	Z avlod bilan ishlashda ta'lim va tarbiyaga oid zamonaviy tendensiyalar 232 Ravshanov Sanjar Tolibjonovich	232
	Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati... 235 Saotmuratova Zebo Yuldash qizi	235
	Tarixiy-ilmiy materiallar va zamonaviy texnologiyalar integratsiyasi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining geometrik tafakkurini rivojlantirish metodikasi..... 239 Toshpulatova Mamura Ismailovna, Mannonova Dilafro'z Ravshan qizi	239
	Davlat-xususiy sherikchilik asosidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarish va muvofiqlashtirish ... 244 Xakimov Abdug'ulom Soyibjonovich	244
	Ingliz tilini boshqa sohadagilarga o'qitishda grammatik jihatlar 247 Ataboyeva Guliruxsor Baxtiyor qizi	247
	Methodological Foundations for Developing Environmental Education Through the Integration of Climate Change Education Into Biology Lessons in General Secondary Schools..... 250 Abdurakhmanova Iqbolkhon Yulchiyevna	250
	Sharq va G'arb mutafakkir olimlarining oila va farzand tarbiyasi borasidagi qarashlari 255 Berdiyeva Dilnoza A'zamovna	255
	Ommaviy sport turlari yordamida ayollarni sog'lom turmush tarziga yo'naltirishda ilmiy yondashuv 258 Charos Axmadova	258
	STEAM integratsiyasi orqali maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish 262 Choriyor Maxmatraimov Eshmamatovich	262
	Maktabgacha ta'lim kafedrasida bo'lajak tarbiyachilarni innovatsion-metodik faoliyatga tayyorlashni transformatsion boshqarish texnologiyasi 267 Djalalov Baxromjan Begmurzayevich	267
	Raqamli transformatsiya sharoitida yosh ota-onalarda yolg'izlik hissining namoyon bo'lishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik va etnopsixologik omillar 272 Erimmetova Nafisa Bahromovna	272
	Zamonaviy ta'lim muhitida talabalarning ijtimoiy-psixologik adaptatsiyasi va uning strategiyalari 279 Haqberdiyeva Dinora Qobil qizi	279
	Maktab direktorlarining moliyaviy boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish tehnologiyalari..... 283 Karimov Jaxongir Abdunabiyevich	283
	Jadidlar merosiga e'tibor: tarixiy xotira va ma'naviy tiklanish omili..... 287 Madaminova Shaxodat Shomurotovna	287
	Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limdagi o'rni va nutqni baholashdagi imkoniyatlari..... 293 Mahmudova Maftuna Aktam qizi	293
	Effectiveness of Simulator Technologies in Pilot Training: an Experimental Study 297 Maksudov Ilhomjon Turgunboy o'g'li	297
	Yangi O'zbekistonda o'qituvchi maqomining huquqiy kafolatlari va pedagogik faoliyat samaradorligi..... 301 Menlibayeva Azima Oralbayevna, Oralbayeva Aziza	301
	Raqamli jamiyat sharoitida ong transformatsiyasining falsafiy jihatlari..... 305 Muxitdin Nazarov	305
	10-11-sinf o'quvchilarida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini rivojlantirishning bosqichli metodik tizimi ... 310 Nazarova Shoiraxon Abdumo'min qizi	310
	Zamonaviy ta'lim paradigmasida "potensial" tushunchasi: shaxsning rivojlanishga qaratilgan ichki imkoniyatlari, bilim, ko'nikma, qobiliyat va kompetensiya..... 314 Qurbonova Gulmira Alisher qizi	314

Deffenbacherning driving anger scale metodi asosida haydovchilarning agressiv xulq-atvorining psixologik xususiyatlarini jinslar kesimida o'rganish	318
Rahim Usmonov Raxmonali o'g'li	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	323
Sadoqat Sarmanova Shermahmatovna	
Vizual axborot: paydo bo'lish tarixi, qo'llanish sohalari va ta'lim jarayonidagi ahamiyati.....	328
To'g'izboyev Faxriddin Ulashovich	
Fizika darslarini tashkil etishning mazmuni, mohiyati va didaktik tamoyillari.....	334
Turabova Lobar Xusen qizi	
Ekstrakorporal urug'lantirish orqali tug'ilgan bolalarda xotiraning rivojlanishi	339
Usmonova Xusnora Ergashovna	
Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining emotsional barqarorligini shakllantirish	344
Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna	
Milliy va xalq o'yinlari vositasida talabalarni sog'lomlashtirish.....	347
Ahmedov Gayratjon Kosimovich	
Деонтология медицинского персонала: этико-профессиональные ориентиры в условиях современной медицины.....	350
Бабаджанова Гулчеҳра	
Формирование творческого восприятия учащихся на уроках музыки.....	355
Габдульманова Ильнура Минисламовна	
Qizlar tarbiyasida maktab va mahalla hamkorligi monitoring tizimini takomillashtirishning pedagogik asoslari.....	358
Abdurazoqova Marg'uba Muxammad qizi	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarida iqtisodiy tushunchalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida	362
Ergashova Dilafro'z	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyerani shakllantirishning metodologik asoslari	365
Hayitova Sarvinoz Mahmudovna, Ilmiy rahbar: Ashirova Sojida Baxromovna	
Pedagogical and Methodological Foundations for Developing an Interactive Mobile Application for Teaching English to Preschool Children (Based on the Solobee Project)	368
Khurshida Kuchkarova	

MILLIY VA XALQ O'YINLARI VOSITASIDA TALABALARNI SOG'LOMLASHTIRISH

Axmedov Gayratjon Kosimovich

Andijon davlat universiteti, fakultetlararo jismoniy tarbiya
 va sport kafedrasida katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada talaba-yoshlarni sog'lomlashtirishda milliy va xalq o'yinlaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. Milliy o'yinlarning jismoniy rivojlanish, sog'lom turmush tarzini shakllantirish, ma'naviy-axloqiy tarbiya va milliy qadriyatlarni singdirishdagi o'rni yoritilgan. Tadqiqot natijalari milliy va xalq o'yinlarining talabalar salomatligini mustahkamlash hamda jismoniy faolligini oshirishda samarali vosita ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: milliy o'yinlar, xalq o'yinlari, talabalar, sog'lomlashtirish, jismoniy tarbiya, sog'lom turmush tarzi, pedagogik texnologiyalar, milliy qadriyatlar, jismoniy faollik.

Abstract: This article analyzes the pedagogical possibilities of using national and folk games in improving the health of students and youth. The role of national games in physical development, the formation of a healthy lifestyle, spiritual and moral education and the inculcation of national values is highlighted. The results of the study show that national and folk games are an effective tool for strengthening the health of students and increasing their physical activity.

Key words: national games, folk games, students, improving health, physical education, healthy lifestyle, pedagogical technologies, national values, physical activity.

Аннотация: В данной статье анализируются педагогические возможности использования национальных и народных игр для улучшения здоровья учащихся и молодежи. Подчеркивается роль национальных игр в физическом развитии, формировании здорового образа жизни, духовно-нравственном воспитании и привитии национальных ценностей. Результаты исследования показывают, что национальные и народные игры являются эффективным инструментом укрепления здоровья учащихся и повышения их физической активности.

Ключевые слова: национальные игры, народные игры, учащиеся, улучшение здоровья, физическое воспитание, здоровый образ жизни, педагогические технологии, национальные ценности, физическая активность.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida yoshlar salomatligini mustahkamlash va ularni sog'lom turmush tarziga yo'naltirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan talabalar jamiyatning intellektual salohiyatini belgilovchi asosiy qatlam hisoblanadi. Shu sababli ularning jismoniy va ruhiy salomatligini ta'minlash muhim ijtimoiy-pedagogik vazifa sanaladi.

So'nggi yillarda talabalarning jismoniy faolligi kamayib borayotgani, kompyuter va mobil qurilmalardan ortiqcha foydalanish natijasida kamharakat turmush tarzi keng tarqalayotgani kuzatilmoqda. Bu esa yoshlar orasida ortiqcha vazn, yurak-qon tomir kasalliklari va boshqa salbiy holatlarning ortishiga sabab bo'lmoqda.

Milliy va xalq o'yinlari o'zining mazmuni, harakat faolligi va tarbiyaviy imkoniyatlari bilan talabalar sog'lig'ini mustahkamlashda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Ular jismoniy sifatlarni rivojlantirish bilan birga milliy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdiradi, jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi va sog'lom raqobat muhitini yaratadi.

Shu nuqtai nazardan, milliy va xalq o'yinlari vositasida talabalarni sog'lomlashtirish masalasi ilmiy jihatdan chuqur tadqiq etilishi lozim bo'lgan dolzarb muammolardan biridir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Talaba-yoshlarni sog'lomlashtirish masalasi zamonaviy pedagogika, sport nazariyasi va jismoniy tarbiya sohasidagi dolzarb ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, milliy va xalq o'yinlarining sog'lomlashtiruvchi imkoniyatlarini o'rganish, ularni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish masalalari ko'plab olimlarning e'tiborini tortib

kelmoqda. Yoshlarning jismoniy tayyorgarligini oshirish, sog'lom turmush tarzini shakllantirish va milliy qadriyatlarini saqlashda xalq o'yinlarining ahamiyati tobora ortib bormoqda.

Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlarda harakatli o'yinlarning inson organizmiga ko'rsatadigan ijobiy ta'siri keng yoritilgan. Xususan, R.S. Salomov, A. Abdullayev, Sh.X. Xonkeldiyev va boshqa olimlar jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida harakatli o'yinlardan foydalanish o'quvchi va talabalarning jismoniy rivojlanishida muhim omil ekanligini ta'kidlaydilar. Ularning fikricha, o'yinlar organizmning funksional imkoniyatlarini kengaytiradi, mushaklar faoliyatini faollashtiradi hamda harakat koordinat-siyasini rivojlantiradi.

Milliy va xalq o'yinlarining tarbiyaviy imkoniyatlari ham bir qator ilmiy ishlarda o'z aksini topgan. T.S. Usmonxo'jayev milliy harakatli o'yinlarni yosh avlodni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning samarali vositasi sifatida baholaydi. Olimning ta'kidlashicha, xalq o'yinlari orqali yoshlarda vatanparvarlik, jasurlik, mardlik, jamoaga sadoqat va o'zaro hurmat kabi fazilatlar shakllanadi. Ayniqsa, milliy o'yinlarning mazmunida xalqning ko'p asrlik tajribasi, urf-odatlar va ma'naviy qadriyatlari mujassam bo'lgani sababli ular tarbiyaviy jihatdan katta ahamiyat kasb etadi.

Xalqaro miqyosdagi tadqiqotlar ham an'anaviy o'yinlarning yoshlar salomatligini mustahkamlashdagi o'rnini tasdiqlaydi. UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan jismoniy tarbiya bo'yicha tavsiyalarda an'anaviy va milliy sport o'yinlarini ta'lim dasturlariga kiritish yoshlarning jismoniy faolligini oshirishda muhim vosita ekanligi qayd etilgan. Shuningdek, Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO) tomonidan e'lon qilingan tavsiyalarda ham yoshlar orasida harakat faolligini oshirish uchun milliy va ommaviy sport o'yinlaridan foydalanish tavsiya etiladi.

Pedagogik tadqiqotlar natijalariga ko'ra, milliy va xalq o'yinlari talabalar organizmiga kompleks ta'sir ko'rsatadi. Ular tezkorlik, kuch, chidamlilik, epcchillik va koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirish bilan bir qatorda emosional holatni yaxshilashga ham xizmat qiladi. O'yin jarayonida yuzaga keladigan ijobiy hissiyotlar talabalarning ruhiy holatiga ijobiy ta'sir etib, stress va zo'riqishlarni kamaytiradi. Bu esa bugungi kunda talaba-yoshlar orasida keng tarqalgan psixologik muammolarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega.

Sport pedagogikasi sohasida olib borilgan ilmiy izlanishlarda milliy o'yinlarning jamoaviylikni rivojlantirishdagi ahamiyati ham alohida ta'kidlanadi. Arqon tortish, chillak, oq terakmi-ko'k terak kabi o'yinlar ishtirokchilardan o'zaro hamkorlik, mas'uliyat va jamoa manfaatlarini ustuvor qo'yishni talab qiladi. Natijada talabalar o'rtasida ijtimoiy munosabatlar yaxshilanadi, kommunikativ ko'nikmalar shakllanadi va sog'lom ijtimoiy muhit yaratiladi.

So'nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlar talabalar orasida jismoniy faollik darajasining pasayib borayotganini ko'rsatmoqda. Kompyuter texnologiyalari, internet va mobil qurilmalardan keng foydalanish natijasida yoshlarning bo'sh vaqtini passiv o'tkazishi ko'paymoqda. Shu nuqtai nazardan, milliy va xalq o'yinlari yoshlarni faol harakatga jalb etuvchi samarali vosita sifatida baholanmoqda. O'yinlarning qiziqarli va raqobatga asoslangan xarakteri talabalarda mashg'ulotlarga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

Tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, milliy va xalq o'yinlari nafaqat jismoniy rivojlanish, balki ma'naviy, axloqiy va ijtimoiy tarbiyani amalga oshirishda ham katta imkoniyatlarga ega. Ular talabalarning sog'lig'ini mustahkamlash, sog'lom turmush tarzini shakllantirish, milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash va bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil etishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Shunday qilib, ilmiy adabiyotlar tahlili milliy va xalq o'yinlarini talabalarni sog'lomlashtirish jarayoniga keng joriy etish zarurligini ko'rsatadi. Ushbu o'yinlarning pedagogik imkoniyatlarini chuqur o'rganish va amaliyotga tatbiq etish yoshlar salomatligini mustahkamlash hamda barkamol avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotning metodologik asosini talaba-yoshlarni sog'lomlashtirishda milliy va xalq o'yinlaridan foydalanishning pedagogik, psixologik va jismoniy-tarbiyaviy imkoniyatlarini o'rganishga qaratilgan ilmiy yondashuvlar tashkil etadi. Tadqiqot davomida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv, tizimli yondashuv hamda faoliyatga asoslangan pedagogik konsepsiyalar metodologik asos sifatida qabul qilindi. Ushbu yondashuvlar talabalarning jismoniy rivojlanishi, sog'lom turmush tarzini shakllantirish va milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash jarayonlarini kompleks tarzda o'rganish imkonini berdi.

Tadqiqotning nazariy bazasini jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi, sport pedagogikasi, sog'lomlashtirish texnologiyalari hamda milliy harakatli o'yinlar bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar tashkil etdi. Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar siyosati, sport va sog'lom turmush tarzini rivojlantirishga oid farmonlari, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonun hamda sohaga oid normativ-huquqiy hujjatlardan metodologik manba sifatida foydalanildi.

Tadqiqot jarayonida bir qator ilmiy metodlardan foydalanildi. Jumladan, ilmiy-pedagogik adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish metodi orqali milliy va xalq o'yinlarining sog'lomlashtirishdagi ahamiyati, pedagogik imkoniyatlari va jismoniy tarbiya tizimidagi o'rnini bo'yicha mavjud ilmiy qarashlar o'rganildi. Ushbu metod tadqiqot muammosining nazariy asoslarini aniqlash va ilmiy xulosalar chiqarishda muhim ahamiyat kasb etdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Pedagogik kuzatish metodi yordamida talabalarning jismoniy tarbiya mashg'ulotlaridagi ishtiroki, harakat faolligi, o'yinlarga bo'lgan qiziqishi hamda jamoaviy faoliyatdagi faolligi kuzatildi. Kuzatishlar muntazam ravishda olib borilib, o'yinlar jarayonida talabalar xatti-harakatlaridagi o'zgarishlar qayd etildi. Ushbu metod milliy va xalq o'yinlarining talabalarning jismoniy hamda ijtimoiy faolligiga ta'sirini aniqlash imkonini berdi.

Tadqiqotda anketa-so'rov metodi ham qo'llanildi. So'rovnoma orqali talabalarning sog'lom turmush tarziga munosabati, jismoniy mashg'ulotlarga qiziqishi, milliy o'yinlar haqidagi bilimlari va ushbu o'yinlarda ishtirok etish istagi o'rganildi. Olingan ma'lumotlar tahlil qilinib, milliy o'yinlardan foydalanish samaradorligini baholashda qo'llanildi.

Pedagogik tajriba metodi tadqiqotning asosiy metodlaridan biri sifatida tanlandi. Tajriba davomida talabalar ikki guruhga ajratildi: tajriba guruhi va nazorat guruhi. Tajriba guruhida jismoniy tarbiya mashg'ulotlari tarkibiga milliy va xalq o'yinlari muntazam ravishda kiritildi. Nazorat guruhida esa mashg'ulotlar an'anaviy dastur asosida olib borildi. Tajriba bir necha oy davomida tashkil etilib, har ikkala guruh natijalari o'zaro taqqoslandi.

Tajriba mashg'ulotlari tarkibiga "Arqon tortish", "Chillak", "Oq terakmi, ko'k terak", "Besh tosh", "Quvlash-machoq", "Kurash elementlari" va boshqa milliy harakatli o'yinlar kiritildi. Ushbu o'yinlar talabalar yoshiga, jismoniy tayyorgarlik darajasiga va mashg'ulot maqsadlariga mos ravishda tanlandi. Mashg'ulotlar haftasiga 2-3 marotaba o'tkazilib, har bir mashg'ulotda o'yinlarning sog'lomlashtiruvchi va tarbiyaviy imkoniyatlaridan samarali foydalanishga e'tibor qaratildi.

Tadqiqotda qiyosiy tahlil metodidan foydalanilib, tajriba va nazorat guruhlari natijalari o'zaro solishtirildi. Jismoniy rivojlanish ko'rsatkichlari, chidamlilik, tezkorlik, epchillik va koordinatsion qobiliyatlar darajasidagi o'zgarishlar tahlil qilindi. Shuningdek, talabalarning sog'lom turmush tarziga bo'lgan munosabati va jismoniy mashg'ulotlarga qiziqishidagi o'zgarishlar ham o'rganildi.

Olingan ma'lumotlarni qayta ishlashda statistik tahlil va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Natijalar jadval va diagrammalar yordamida tahlil qilinib, ilmiy asoslangan xulosalar chiqarildi. Statistik ma'lumotlarning ishonchlilikini ta'minlash maqsadida ularning o'rtacha ko'rsatkichlari va o'zgarish dinamikasi aniqlandi.

Tadqiqot metodologiyasi milliy va xalq o'yinlarining talabalarni sog'lomlashtirishdagi pedagogik imkoniyatlarini har tomonlama o'rganish, ularning jismoniy va ma'naviy rivojlanishga ta'sirini aniqlash hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi. Natijada milliy o'yinlarning oliy ta'lim muassasalari jismoniy tarbiya tizimiga integratsiyalashuvi yoshlar salomatligini mustahkamlashning samarali vositalaridan biri ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Milliy va xalq o'yinlari vositasida talabalarni sog'lomlashtirish bugungi ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biridir.

Tadqiqot natijalari quyidagi xulosalarni chiqarishga imkon berdi:

- milliy o'yinlar talabalar jismoniy faolligini oshiradi;
- sog'lom turmush tarzini shakllantirishga yordam beradi;
- milliy qadriyatlarga hurmatni kuchaytiradi;
- jamoaviylik va ijtimoiy faollikni rivojlantiradi;
- jismoniy sifatning kompleks rivojlanishini ta'minlaydi.

Kelgusida oliy ta'lim muassasalarining jismoniy tarbiya dasturlariga milliy va xalq o'yinlarini kengroq joriy etish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. - Toshkent, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonuni. - Toshkent, 2015.
4. Salomov R.S. Jismoniy tarbiya nazariyasi va uslubiyati. - Toshkent: O'qituvchi, 2018.
5. Kerimov F.A. Sport kurashi nazariyasi va uslubiyati. - Toshkent, 2020.
6. Abdullayev A. Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi. - Toshkent, 2019.
7. Usmonxo'jayev T.S. Milliy harakatli o'yinlar. - Toshkent: O'qituvchi, 2017.
8. Xonkeldiyev Sh.X. Jismoniy tarbiya va sport pedagogikasi. - Toshkent, 2021.
9. Matveyev L.P. Теория и методика физической культуры. - Москва, 2018.
10. Лях В.И. Физическая культура. - Москва, 2020.
11. Железняк Ю.Д. Теория и методика физического воспитания. - Москва, 2019.
12. UNESCO. Quality Physical Education Guidelines for Policy Makers. - Paris, 2019.
13. WHO. Physical Activity Guidelines. - Geneva, 2022.
14. OECD. Education and Health Report. - Paris, 2021.
15. European Commission. Physical Activity and Youth Development. - Brussels, 2020.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(6)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.